

Sygn. akt II CSKP 413/22

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. M.
przeciwko [...] Bank S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 13 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2) oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił powództwo R. M. przeciwko [...] Bank S.A. w W. (dalej - „Bank”) o zapłatę, które powód wywodził z nieważności aneksu nr 1 do umowy kredytowej z dnia 18 kwietnia 2007 r. oraz umowy kredytowej z dnia 23 czerwca 2008 r., alternatywnie z bezskuteczności wobec powoda niektórych zapisów tych umów. Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów powoda i przyjął, że kwestionowane przez powoda umowy są ważne,

podważane przez niego postanowienia tych umów nie są abuzywne, pozwany wykonuje swoje zobowiązania zgodnie z jego treścią, roszczenie zaś o zwrot kwot nienależnie uiszczonych i z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie jest zasadne.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda, jednakże z odmiennym uzasadnieniem. Sąd ten bowiem - inaczej niż Sąd Okręgowy - uznał zawarte przez strony umowy kredytu indeksowanego za nieważne ze względu na to, że postanowienia określające ich główny przedmiot są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy kredytobiorcy - konsumenta. Uznał też za niedopuszczalne przekształcenie umowy kredytu indeksowanego w umowę o kredyt złotowy, gdyż taka ingerencja zmieniłaby całkowicie główny przedmiot umowy. Zauważył jednocześnie, że pierwszą umowę o udzielenie kredytu indeksowanego zawarłą przez strony poprzedzała umowa o udzielenie kredytu złotówkowego, co do której ważności żadna ze stron nie zgłaszała zastrzeżeń, i brak jest jakichkolwiek przesłanek, by uznać, iż wobec ustalenia nieważności aneksu do niej pierwotna umowa straciła moc.

W konsekwencji przyjęcia nieważności umów kredytów indeksowanych Sąd Apelacyjny uznał, że żądanie zapłaty zgłoszone przez powoda znajduje co do zasady podstawę w art. 410 § 2 k.c., jako świadczenie nienależne. Tym niemniej, akceptując tzw. teorię salda, stwierdził, że powód nie wykazał ani nawet nie twierdził, iż uiszczył na rzecz pozwanego kwoty przewyższające czy choćby równe kwotom kapitału uzyskanego przez niego od Banku z tytułu obu umów kredytowych. Wskazał również, że w przypadku pierwszej umowy kredytu indeksowanego początkowo strony zawarły umowę kredytu złotowego, którą następnie zmieniły w umowę kredytu waloryzowanego walutą CHF, zaś ustalenie nieważności aneksu do umowy kredytu złotowego, wprowadzającej klauzule waloryzacyjne, oznacza powrót do umowy kredytu złotowego wraz z jego oprocentowaniem (nie jest to stawka LIBOR). Skarżący, wyliczając swoje żądanie, nie odniósł go jednak do rat kredytu złotowego i z jego twierdzeń nie sposób wywieść, jakie kwoty winien był płacić tytułem rat kredytowo-odsetkowych na podstawie pierwotnej umowy kredytu złotowego, nadto porównanie kwoty kredytu złotowego z sumą udokumentowanych spłat wskazuje, że nie został on jeszcze spłacony (powód zresztą takiego twierdzenia nie sformułował), a ze względu na możliwość wcześniejszej jego spłaty

uiszczone kwoty mogą być zaliczone jako wcześniejsza spłata części kredytu. Oceniając zatem, że powód świadczył mniej niż otrzymał od pozwanego, Sąd Apelacyjny przyjął, iż żądanie zapłaty nie jest zasadne.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając go w całości oraz domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu, dla którego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego. Stan taki nie zachodzi, gdy rozstrzygnięcie jest korzystne dla strony skarżącej. Stwierdzenie istnienia pokrzywdzenia wymaga uwzględnienia z osobna w każdej sprawie sytuacji prawnych powstałych dla stron po wydaniu orzeczenia. Pokrzywdzenie orzeczeniem istnieje bowiem, gdy orzeczenie ze względu na prawomocność materialną w sposób niekorzystny definitywnie kształtuje sytuację strony (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r. - zasada prawna - III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 44/14, niepubl., z dnia 30 marca 2017 r., V CZ 21/17, niepubl., z dnia 27 kwietnia 2017 r., II CZ 12/17, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14, niepubl.).

Pozwany zaskarżył skargą kasacyjną wyrok oddalający apelację powoda od wyroku oddalającego skierowane przeciwko pozwanemu powództwo o zapłatę, choć - jak wynika ze skargi kasacyjnej - traktuje to rozstrzygnięcie jako korzystne dla siebie, gdyż odpowiada ono w całości żądaniu strony pozwanej zgłaszanemu w toku postępowania, które obejmowało w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oddalenie powództwa, apelacyjnym zaś – oddalenie apelacji powoda. Skarżący nie kwestionuje samej treści wyroku Sądu Apelacyjnego ani nie domaga się jej zmiany, a podważa jedynie wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku motywy, jakimi

Sąd kierował się oddalając apelację powoda. Nie zmierza zatem do uzyskania, w wyniku ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Apelacyjny, innego rozstrzygnięcia, lecz do zmiany uzasadniających go argumentów, a zarzuty skargi skierowane są w istocie przeciwko treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

W tym kontekście trzeba najpierw zważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano już, iż skarga kasacyjna od uzasadnienia wyroku jest niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2009 r., III CZ 36/09, OSNC-ZD 2010, nr 2, poz. 60 i z dnia 28 września 2011 r., I CZ 71/11, niepubl.) i nie można skutecznie zaskarżyć samego uzasadnienia orzeczenia bez jednoczesnego zaskarżenia jego sentencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2018 r., I CZ 80/18, niepubl.). Pozwany objął wprawdzie zaskarżeniem również sentencję wyroku, jednak w skardze podważa sposób oceny przez Sąd incydentalnych kwestii prawnych, w przedmiocie których Sąd wypowiedział się jedynie w motywach wyroku.

Skarżący nie posiada również interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku, który uzasadniał tym, że w rozbieżnym orzecznictwie reprezentowany jest również pogląd akceptujący poniekąd moc wiążącą uzasadnienia orzeczenia, a *in casu* uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest dlań niekorzystne z powodu uznania łączących strony umów kredytu indeksowanego za nieważne. Zgodnie bowiem z przeważającym w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiskiem zapatrywania Sądu Apelacyjnego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie korzystają z mocy wiążącej (art. 365 k.p.c.), gdyż z perspektywy kolejnych postępowań moc wiążącą uzyskują jedynie ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu (art. 366 k.p.c.). Moc wiążąca orzeczenia nie rozciąga się natomiast na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu, i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją jako element jej motywów. Nie obejmuje ona zatem zawartych w uzasadnieniu ustaleń co do kwestii wstępnych, które sąd musi rozstrzygnąć dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu, w tym trafności podnoszonych w sprawie merytorycznych zarzutów, takich jak zarzut przedawnienia, nieważności umowy, przyczynienia się. Zagadnienia te mogą być przedmiotem odmiennego osądu w późniejszych procesach bądź jako objęte żądaniem - i wówczas rozstrzygnięcie to będzie wiązać inne sądy w kolejnych

postępowaniach (art. 365 k.p.c.) - bądź ponownie jako kwestia prejudycjalna, ze skutkami wyłącznie dla konkretnego procesu. Przedmiot prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, przedmiot wyrokowania, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2022 r., III CZP 79/22, niepubl. i powołane w jej uzasadnieniu judykaty). W niniejszej sprawie uznając żądanie powoda za bezzasadne, Sąd nie rozstrzygnął wiążąco o stosunku prawnym wynikającym z zawartych przez strony umów. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie zostało wyrażone w sentencji wyroku, co miałoby miejsce w razie zgłoszenia żądania ustalenia prawa lub stosunku prawnego (art. 189 k.p.c.) i wówczas definitywnie przesądzało tę kwestię, jako objęte skutkami prawomocności materialnej. Pokrzywdzenie orzeczeniem, które jest warunkiem istnienia interesu prawnego w zaskarżeniu, oznacza pokrzywdzenie sentencją orzeczenia, a nie jego motywami (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r. - zasada prawna – III CZP 88/13). W niniejszym postępowaniu skarżący nie został pokrzywdzony sentencją, zważywszy, że skierowane przeciwko niemu żądanie zapłaty zostało oddalone. Na podzielenie zasługiwało w tym zakresie stanowisko i argumentacja wyrażona przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21 (niepubl.), w którym również przedmiotem oceny był interes prawny w zaskarżeniu przez stronę pozwaną korzystnego dla niej wyroku oddalającego apelację od wyroku oddalającego powództwo o zapłatę, wiążanego z wyrażeniem w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocen dotyczących kwestii nieważności umowy kredytowej.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania oddalono, mając na względzie, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż nie ma podstaw do przyznania kosztów zastępstwa procesowego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną powiązała wniosek o przyznanie tych kosztów wyłącznie z rozstrzygnięciem przez siebie postulowanym i nie dostrzegła przesłanek niedopuszczalności skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., II CSK 429/15, niepubl. i powołane w nim orzecznictwo). W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód nie wnosił o jej

odrzućcie i nie z takim wnioskiem powiązał zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego.

jw
a.s.